

Nr 293

L a g

om beredande av sluten psykiatrisk vård i vissa fall;

given Stockholms slott den 16 juni 1966.

Vi GUSTAF ADOLF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, med riksdagen¹, funnit gott förordna som följer.

Inledande bestämmelser

1 §.

Den som lider av psykisk sjukdom får oberoende av eget samtycke beredas sluten psykiatrisk vård med stöd av denna lag, om sådan vård är oundgängligen påkallad med hänsyn till sjukdomens art och grad och till att han

a) uppenbarligen saknar sjukdomsinsikt till följd av sjukdomen och kan få sitt tillstånd avsevärt förbättrat genom vården eller avsevärt försämrat om vården uteblir,

b) till följd av sjukdomen är farlig för annans personliga säkerhet eller fysiska eller psykiska hälsa eller för eget liv,

c) till följd av sjukdomen är ur stånd att taga vård om sig själv,

d) till följd av sjukdomen har ett för närboende eller andra grovt störande levnadssätt eller

e) till följd av sjukdomen är farlig för annans egendom eller annat av lagstiftningen skyddat intresse som icke avses under b).

Med psykisk sjukdom jämställs i denna lag psykisk abnormitet, som icke är psykisk sjukdom eller psykisk efterblivenhet.

Vård beredes på sjukhus som drives av staten, landstingskommun eller stad som ej tillhör sådan kommun.

Vad som sägs om överläkare i denna lag avser även biträdande överläkare som anförtratts särskild sjukavdelning.

2 §.

För behandling av vissa frågor enligt denna lag finnas utskrivningsnämnder med de verksamhetsområden Konungen bestämmer och en för riket gemensam psykiatrisk nämnd.

¹ Prop. 1966: 53; L²U 44 och 50; Rskr 263.

Intagning

3 §.

Intagning på sjukhus med stöd av denna lag äger rum efter ansökan eller på grund av domstols förordnande enligt 31 kap. 3 § brottsbalken. Intagning efter ansökan får icke ske på grund av omständighet som avses i 1 § första stycket e).

4 §

Ansökan om intagning får göras av make till den som ansökningen avser, om makarna sammanbo, av annan som stadigvarande sammanbor med honom eller av hans barn, fader, moder, syskon, förmyndare eller gode man. Ansökan får göras även av ordförande i socialnämnd, barnvårdsnämnd, nykterhetsnämnd eller hälsovårdsnämnd eller av polismyndighet. Om kommunens fullmaktige besluta det, äger socialnämnden uppdraga åt annan ledamot i nämnden att ordföranden eller åt tjänsteman i ledande ställning hos kommunen att göra ansökan om intagning.

Läkare vid sjukhus eller klinik, där sluten psykiatrisk vård icke meddelas, eller vid sjukhem för lättskolliga psykiskt sjuka eller föreståndare vid sårskola eller vårdanstalt för psykiskt efterblivna får göra ansökan i fråga om den för vars vård han svarar. Militär chef, dock lägst kompanichef eller motsvarande chef, får göra ansökan beträffande den som står under hans befäl.

I fråga om den som genom lagakraftvunnen dom dömts till skyddstillsyn eller som villkorligt frigivits från fångvårdsanstalt eller villkorligt utskrivits från arbetsanstalt eller som överförs till vård utom anstalt efter att ha dömts till ungdomsfångelse eller internering får ansökan göras av ordföranden i den övervakningsnämnd under vars tillsyn han står.

Beträffande den som är intagen i fångvårdsanstalt, arbetsanstalt, häkte, allmän vårdanstalt för alkoholmissbrukare eller ungdomsvårdsskola och vistas inom anstalten får ansökan göras endast av tjänsteman som har att sörja för den intagne. Sådan tjänsteman får i annat fall än som avses i tredje stycket göra ansökan även i fråga om den som vistas utom anstalten utan att vara slutligt utskrivna därifrån.

Konungen äger förordna om behörighet att vid krig eller krigsfara göra ansökan i fråga om den som tillhör krigsmakten.

5 §

Ansökan om intagning göres skriftligen. Vid ansökningshandlingen skall fogas vårdintyg angående den som ansökningen avser. Vårdintyget får icke vara äldre än en månad, när ansökningen göres.

Vårdintyg skall, om annat ej följer av 7 § andra stycket, innehålla dels uttalande att sannolika skäl föreligga för att den som ansökningen avser lider av psykisk sjukdom och för att sluten psykiatrisk vård är oundgängligen påkallad med hänsyn till sjukdomens art och grad och till någon eller några av de i 1 § första stycket a)–d) angivna omständigheterna, dels redogörelse för sjukdomen och de omständigheter i övrigt som föranleda vårdbehovet.

Konungen äger förordna att vårdintyg vid krig eller krigsfara icke behöver innehålla redogörelse som avses i andra stycket.

6 §

Behörig att utfärda vårdintyg är legitimerad läkare samt den som utan att vara legitimerad är förordnad att uppehålla befattning som läkare i allmän tjänst och genomgått för medicinska licentiatexamen föreskriven kurs.

i psykiatri. Från sistnämnda krav äger medicinalstyrelsen medge undantag, om särskilda skäl föreligga. Vårdintyg med åberopande av omständighet som avses i 1 § första stycket a) får dock utfärdas endast av läkare som har specialislkompetens avseende psykiska och nervösa sjukdomar eller erhållit medicinalstyrelsens tillstånd att utfärda vårdintyg av detta slag.

Vårdintyg får utfärdas endast i omedelbar anslutning till personlig undersökning av den som ansökningen avser. Den som får göra ansökan om intagning äger föranställa om sådan undersökning.

Vårdintyg utfärdat av läkare, som tjänstgör inom den slutna psykiatriska vården, får icke godtagas för intagning på det sjukhus där läkaren är verksam. Om betydande olägenhet skulle uppstå genom anlåtande av annan läkare, får dock vårdintyg utfärdat av läkare vid sjukhuset godtagas för intagning på annan klinik än den där han är verksam.

Vårdintyg får icke godtagas, om det är utfärdat av den som gör ansökan om intagning.

7 §.

Föreligga sannolika skäl för att någon lider av psykisk sjukdom och är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv, äger polismyndighet omhändertaga honom, om fara är i dröjsmål.

Friges den omhändertagne icke omedelbart, skall polismyndigheten genast föranställa om undersökning som avses i 6 § andra stycket. Utfärdas vårdintyg, skall polismyndigheten genast ansöka om den omhändertagnes intagning på sjukhus för slutna psykiatrisk vård. I fall som avses i denna paragraf behöver vårdintyget icke innehålla annat än uttalande att sannolika skäl föreligga för att den omhändertagne på grund av psykisk sjukdom är i behov av slutna psykiatrisk vård och för att han är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv jämte en redogörelse för de iakttagelser på vilka läkaren grundar sin uppfattning.

Sker intagning enligt 8 §, skall polismyndigheten senast andra dagen efter dagen för intagningen tillställa överläkaren protokoll rörande de omständigheter som föranlett ansökningen.

Utfärdas icke vårdintyg eller avslås ansökningen om intagning, får den omhändertagne icke längre kvarhållas av polismyndigheten med stöd av denna lag.

Bestämmelserna i andra—fjärde styckena äga icke tillämpning, om den omhändertagne redan intagits på sjukhus med stöd av denna lag och icke utskrivits därifrån enligt 16 §. Friges den omhändertagne i sådant fall icke omedelbart av polismyndigheten, skall han genast föras till sjukhuset.

8 §.

Överensstämman ansökan och vårdintyg med föreskrifterna i 4—7 §§ och föreligga sannolika skäl för att vård kan beredas med stöd av denna lag, får den ansökningen avser intagas på sjukhus.

Om intagning beslutar överläkaren. Om särskilda skäl föreligga, äger han överlåta på annan läkare vid sjukhuset att besluta om intagning.

9 §.

Sker intagning enligt 8 §, skall överläkaren efter undersökning av patienten snarast möjligt och senast tionde dagen efter dagen för intagningen pröva om vård kan beredas patienten med stöd av denna lag. Har som grund för ansökningen om intagning åberopats att patienten är farlig för annans personliga säkerhet, får med prövningen anstå till femtonde dagen efter dagen för intagningen, om särskilda skäl föreligga och intagningen

icke beslutats med stöd av vårdintyg av innehåll som avses i 7 § andra stycket.

Finner overlakaren att vård kan beredas med stöd av denna lag, skall han besluta att patienten även i fortsättningen skall vara intagen på sjukhuset. I annat fall skall overlakaren omedelbart utskrivna honom.

10 §

Beslut enligt 8 eller 9 § får icke meddelas av läkare som utfärdat vårdintyget.

11 §

Beslut enligt 8 eller 9 § äger fortsatt giltighet, om patienten överföres till annat sjukhus utan att ha utskrivits enligt 16 §.

12 §.

Har någon genom lagakraftvunnen dom överlamnats till sluten psykiatrisk vård, skall medicinalstyrelsen föranstalta om att han utan drojsmål intages på sjukhus för sådan vård. Är han redan intagen på sjukhus för sluten psykiatrisk vård, skall han i fortsättningen anses intagen på grund av domstolens förordnande.

Bestämmelser om patienterna

13 §

Den som är intagen på sjukhus med stöd av denna lag får hindras att lämna sjukhuset och får i övrigt underkastas det tvång som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med vården eller för att skydda honom själv eller omgivningen.

14 §.

Patient kan få tillstånd att vistas på egen hand utom sjukhusområdet under viss del av dygnet eller tillfälligt under visst antal dygn, om det icke medför fara för annans personliga säkerhet eller hans eget liv. Sådant tillstånd får förbindas med särskilda föreskrifter.

Om tillstånd att vistas på egen hand utom sjukhusområdet beslutar overlakaren, om annat ej följer av tredje stycket. Om särskilda skal föreligga, äger han beträffande viss patient överlåta på annan läkare vid sjukhuset att besluta om tillstånd.

I fråga om patient som avses i 17 § andra stycket beslutar utskrivningsnamnden om tillstånd att vistas på egen hand utom sjukhusområdet. Nämn- den äger beträffande viss patient överlåta på overlakaren att besluta om tillstånd.

Överlakaren får återkalla tillstånd att vistas på egen hand utom sjukhusområdet, om förhållandena påkalla det. Om särskilda skal föreligga, äger han beträffande viss patient överlåta på annan läkare vid sjukhuset att återkalla tillstånd.

15 §.

Om särskilda skäl föreligga, får overlakaren taga del av innehållet i brev eller annan handling som ankommer till patient eller som patient onskar avsända. Kan vidarebefordrande av handling som ankommer till patient medföra fara för ordningen eller säkerheten på sjukhuset eller vara olämpligt med hänsyn till syftet med vården eller kan handling som patient onskar avsända föranleda betydande olägenhet för honom eller annan person, får overlakaren besluta att handlingen skall kvarhållas.

Handling som är ställd till utskrivningsnamnden, psykiatriska nämnden, medicinalstyrelsen, justitiekanslern eller någon av riksdagens ombudsmän

skall vidarebefordras utan granskning. Handling som är ställd till eller avsedd för annan myndighet och rör mål eller ärende, vari patienten själv äger föra talan, samt handling ställd till eller avsedd för advokat skall vidarebefordras. Beslutar överläkaren att kvarhålla brev till myndighet, skall beslutet underställas utskrivningsnämndens prövning.

Visar det sig att handling, som är ställd till annan än utskrivningsnämnden, psykiatriska nämnden, medicinalstyrelsen, justitiekanslern eller någon av riksdagens ombudsmän, är avsedd för någon av dessa myndigheter, skall den vidarebefordras.

Utskrivning

16 §.

Den som beretts vård med stöd av beslut enligt 9 § andra stycket eller på grund av domstols förordnande skall ofördröjligen utskrivas, om förutsättningar enligt 1 § för att bereda honom vård icke längre föreligga. Omständigheter som avses i 1 § första stycket e) får icke utgöra grund för kvarhållande i annat fall än då patienten beretts vård på grund av domstols förordnande.

Frågan om utskrivning skall prövas fortlöpande.

17 §.

Om utskrivning beslutar överläkaren, om annat ej följer av andra stycket. Han äger hänskjuta frågan om utskrivning till utskrivningsnämnden.

Utskrivningsnämnden beslutar om utskrivning enligt 16 § av patient som intagits på grund av domstols förordnande eller som under inflytande av psykisk sjukdom begått brott mot annans personliga säkerhet, för vilket åtal icke väckts, eller som varit intagen i fångvårdsanstalt för undergående av påföljd för brott och under tiden för anstaltsvården eller i samband med att denna upphört intagits för sluten psykiatrisk vård med stöd av denna lag och icke skall återföras till anstalten.

När anledning föreligger till utskrivning av patient som avses i andra stycket, skall överläkaren ofördröjligen anmäla detta hos nämnden.

18 §.

Patienten eller hans make, om makarna sammanbodde vid tiden för intagningen, eller annan, som då stadigvarande sammanbodde med honom, eller hans barn, fader, moder, syskon, förmyndare eller gode man får göra ansökan om utskrivning.

Ansökan hos utskrivningsnämnden göres skriftligen. Om patient som avses i 17 § andra stycket ger till känna att han icke vill vara intagen på sjukhuset, skall han genom överläkarens försorg underrättas om sin möjlighet att ansöka om utskrivning och tillfälle beredas honom att upprätta erforderliga handlingar.

Utskrivningsnämnden är icke skyldig att pröva ansökan om utskrivning, förrän tre månader förflutit från prövningen av tidigare ansökan.

19 §.

Patient får utskrivas på försök, om särskilda skäl föreligga och det icke medför fara för annans personliga säkerhet eller hans eget liv.

Utskrivning på försök skall avse viss tid, högst sex månader, som kan förlängas med högst sex månader åt gången. Patienten får åläggas att iakttaga särskilda föreskrifter och ställas under tillsyn av lämplig person.

Bestämmelserna i 17 och 18 §§ avse även utskrivning på försök.

20 §

Den som utskrivits på försök får återintagas på sjukhuset, om förhållandena påkalla det

Om återintagning beslutar overläkaren Om särskilda skäl föreligga, äger han beträffande viss patient överlåta på annan läkare vid sjukhuset att besluta om återintagning

Besvar m. m.

21 §

Talan får föras mot läkares beslut enligt denna lag, om läkaren intagit någon på sjukhus eller enligt 9 § andra stycket beslutat att patient alljämnt skall vara intagen på sjukhus,

lämnat begäran om tillstånd att vistas på egen hand utom sjukhusområdet helt eller delvis utan bifall eller återkallat sådant tillstånd,

avslagit ansökan om utskrivning eller om utskrivning på försök,

i samband med utskrivning på försök ålagt patient att iakttaga särskilda föreskrifter eller ställt honom under tillsyn eller

återintagit patient under utskrivning på försök

I övrigt får talan icke föras mot läkares beslut enligt denna lag

Talan föres hos utskrivningsnämnden genom besvär.

22 §

Talan får föras mot utskrivningsnämnds beslut, om nämnden

ogillat besvar över beslut om intagning eller beslut enligt 9 § andra stycket, avslagit ansökan om utskrivning eller om utskrivning på försök eller

ogillat besvar över läkares beslut om avslag på sådan ansökan eller

i samband med utskrivning på försök ålagt patient att iakttaga särskilda föreskrifter eller ställt honom under tillsyn eller lämnat besvar över läkares beslut i sådana frågor helt eller delvis utan bifall

I övrigt får talan mot utskrivningsnämnds beslut föras endast i fall som avses i 26 §

Talan föres hos psykiatriska nämnden genom besvär

23 §

Mot psykiatriska nämndens beslut får talan icke föras

24 §.

Talan enligt 21 eller 22 § får föras av den som enligt 18 § äger ansöka om utskrivning Talan får föras utan inkränkning till viss tid I fråga om prövning av talan enligt 21 § äger bestämmelsen i 18 § tredje stycket motsvarande tillämpning

Besvaren skola inges till utskrivningsnämnden

25 §

På begäran av overläkaren skall utskrivningsnämnds beslut underställas psykiatriska nämndens prövning, om overläkaren gjort förbehåll om underställning senast vid det sammanträde då beslutet fattades och begärt underställning inom tre dagar därefter

26 §

Talan mot beslut, varigenom utskrivningsnämnd avvisat biträde enligt 32 § eller utlåtit sig om ersättning som avses i 33 § tredje stycket, föres hos psykiatriska nämnden genom besvär.

Besvaren skola inges till utskrivningsnämnden

27 §.

Beslut som meddelas enligt denna lag länder omedelbart till efterrättelse. Har förbehåll gjorts enligt 25 §, får dock utskrivningsnämnds beslut, varigenom patient fått tillstånd att vistas på egen hand utom sjukhusområdet eller utskrivits eller utskrivits på försök, verkställas först sedan beslutet blivit bestående.

Nämnderna

28 §.

Utskrivningsnämnd består av lagfaren ordförande som bör vara eller ha varit innehavare av ordinarie domartjänst, en läkare som bör vara särskilt kunnig i psykiatri och en person med erfarenhet i allmänna värv.

Psykiatriska nämnden består av lagfaren ordförande som är eller varit innehavare av ordinarie domartjänst, två läkare som äro särskilt kunniga i psykiatri och två personer med erfarenhet i allmänna värv.

För ledamot av utskrivningsnämnd eller psykiatriska nämnden finnas en eller flera suppleanter. Bestämmelserna om ledamot gälla även suppleant.

29 §.

Ledamot av utskrivningsnämnd eller psykiatriska nämnden förordnas av Konungen för högst fyra år i sänder.

Innan ledamot börjar tjänstgöra, skall han ha avlagt domared eller försäkran enligt 4 kap. 11 § rättegångsbalken.

Läkare som tjänstgör inom den slutna psykiatriska vården får icke som ledamot deltaga i handläggningen av ärende rörande patient på det sjukhus där han tjänstgör. Om jäv mot ledamot gälla i övrigt bestämmelserna i 4 kap. rättegångsbalken om jäv mot domare.

30 §.

Vid sammanträde med utskrivningsnämnd skola överläkaren och patienten vara närvarande, om icke särskilda skäl föranleda annat. Föres talan av annan än patienten, skall den som för talan beredas tillfälle att närvara, om icke särskilda skäl föranleda annat.

Ärende som handlägges i patientens frånvaro får icke avgöras utan att nämndens ledamöter före avgörandet skaffat sig personlig kännedom om patienten. Är denne utskrivna på försök, får dock ärendet avgöras, om minst en av ledamöterna har sådan kännedom.

31 §.

I ärende hos psykiatriska nämnden skall muntlig förhandling hållas, om ärendets beskaffenhet kräver det. Därvid äga bestämmelserna i 30 § första stycket motsvarande tillämpning.

32 §.

I ärende hos utskrivningsnämnd eller psykiatriska nämnden äger den som för talan anlita biträde. Visar biträde oskicklighet eller oförstånd eller är han olämplig av annan orsak, skall nämnden avvisa honom.

33 §.

I ärende hos utskrivningsnämnd eller psykiatriska nämnden får förhör anordnas med den som kan antagas ha upplysningar av betydelse att lämna. Vid förhöret skall patienten vara närvarande, om icke särskilda skäl föranleda annat.

I fråga om ersättning till den med vilken förhör anordnas äga bestäm-

melserna om ersättning av allmänna medel till vittnen motsvarande tillämpning Ersättningen skall stanna på statsverket.

34 §

Utskrivningsnämnd eller psykiatriska nämnden får avgöra ärende endast om nämndens samtliga ledamöter äro närvarande.

Rättegångsbalkens regler om omröstning i överrätt i fråga om ansvar äga motsvarande tillämpning på avgörande av utskrivningsnämnd eller psykiatriska nämnden

Innebar beslut av utskrivningsnämnd att besvar över beslut om intagning eller över beslut enligt 9 § andra stycket ogillats eller att ansökan om utskrivning avslagits eller att besvar över beslut om avslag på sådan ansökan ogillats, skall i beslutet anges de i 1 § angivna förutsättningar på vilka beslutet grundas Vad som sagts nu äger motsvarande tillämpning i fråga om beslut av psykiatriska nämnden

Sarskilda bestämmelser

35 §

Polismyndighet skall lämna handräckning

på begäran av lakare som enligt 6 § första stycket är behörig att utfärda vårdintyg, om den som skall undersökas icke ställer sig till förfogande för undersökningen eller lakaren behöver skydd för sin personliga säkerhet,

på begäran av överlakaren, om den som med stöd av denna lag skall intagas på sjukhus icke installer sig på sjukhuset,

på begäran av överlakaren, om patient avviker från sjukhuset eller icke återvänder dit, sedan tiden för tillstånd att vistas på egen hand utom sjukhusområdet eller för utskrivning på försök gått ut, eller icke installer sig på sjukhuset, sedan tillstånd att vistas på egen hand utom sjukhusområdet återkallats eller beslut meddelats om återintagning under utskrivning på försök

Om sarskilda skal föreligga, må överlakaren beträffande viss patient överlåta på annan lakare vid sjukhuset att begära handräckning.

36 §

Den som hjälper någon som är intagen på sjukhus med stöd av denna lag att avvika från sjukhuset, dömes till böter eller fängelse i högst två år. För försök dömes till ansvar enligt 23 kap brottsbalken.

37 §

Tillsyn över efterlevnaden av denna lag och föreskrifter som meddelas med stöd av lagen utövas av medicinalstyrelsen

38 §

Närmare föreskrifter för tillämpningen av denna lag meddelas av Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, av medicinalstyrelsen

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1967, då sinnessjuklagen den 19 september 1929 (nr 321) skall upphöra att gälla

Till dess Konungen bestämmer annat jämstalles psykisk efterblivenhet med psykisk sjukdom vid tillämpningen av denna lag. Psykiskt efterbliven får dock endast på grund av domstols förordnande enligt 31 kap. 3 § brottsbalken beredas vård med stöd av denna lag, om omhändertagande inom efterblivenhetsvården är lampligare.

Konungen äger förordna att vård med stöd av denna lag får beredas vid annat sjukhus än som avses i 1 §.

På sjukhus, där sjukvårdsläkaren icke är överläkare vid ikraftträdandet, äga bestämmelserna om överläkare i den nya lagen tillämpning på den läkare som har att ansvara för sjukvårdens behöriga och ändamålsenliga handhavande.

I fråga om talan mot beslut som meddelats före ikraftträdandet gälla äldre bestämmelser, varvid bestämmelserna om sinnessjuknämnden avse psykiatriska nämnden.

Den som vid ikraftträdandet är intagen för vård på sinnessjukhus enligt 2 kap. sinnessjuklagen eller med tillämpning av 47 § 3 mom. samma lag i dess lydelse före den 1 januari 1965 eller på grund av domstols förordnande enligt 31 kap. 3 § brottsbalken skall anses intagen med stöd av den nya lagen. Har i förstnämnda fall prövning enligt 12 § sinnessjuklagen icke ägt rum, skall prövning enligt 9 § i den nya lagen ske inom tio dagar efter ikraftträdandet, dock senast den dag då prövning enligt äldre bestämmelser skulle ha ägt rum. I fråga om den som intagits för vård på sinnessjukhus med tillämpning av 47 § 3 mom. sinnessjuklagen i dess lydelse före den 1 januari 1965 äga bestämmelserna i den nya lagen om utskrivning av den som intagits på grund av domstols förordnande motsvarande tillämpning.

Den som vid ikraftträdandet är utskriven på försök enligt 19 § sinnessjuklagen skall anses utskriven på försök enligt 19 § i den nya lagen.

Den som vid ikraftträdandet är intagen för observation på sinnessjukhus enligt 28 § sinnessjuklagen skall anses intagen med stöd av den nya lagen. Prövning enligt 9 § i den nya lagen skall ske inom tio dagar efter ikraftträdandet.

Förekommer i lag eller annan författning hänvisning till bestämmelse som ersatts genom bestämmelse i denna lag, skall den nya bestämmelsen tillämpas.

Det alla som vederbör hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit.

Stockholms slott den 16 juni 1966.

GUSTAF ADOLF

(L. S.)

(Socialdepartementet)

SVEN ASPLING

